

Τραύματα στον εγκέφαλο

Της Εύας Πεττεμερίδου*

Η ικανότητά μας να ανακαλούμε πληροφορίες και στιγμιότυπα από μια φιλική συγκέντρωση που έγινε πριν μερικές μέρες, καθώς και η ικανότητά μας να λέμε αστεία, να διαχειριζόμαστε και να εκφράζουμε τη λύπη και τη χαρά μας, καθώς και να προγραμματίζουμε τις μικροδουλειές της καθημερινότητας είναι μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Τραύματα στον εγκέφαλο που προκαλούνται από πτώσεις, τροχαία, βία, αλλά και αθλητικούς τραυματισμούς μπορεί να προκαλέσουν επιπτώσεις σε τομείς που επηρεάζουν άμεσα τη συμπεριφορά, όπως η μνήμη, η διαχείριση συναισθημάτων και τη γλώσσα, με αποτελέσματα τη σημαντική αρνητική επίπτωση στη συμμετοχή σε δραστηριότητες και τη μείωση στην ποιότητα ζωής. Η ΚΕΚ περιγράφει τη διαταραχή στην εγκεφαλική λειτουργία που προκαλείται από εξωτερικά τραύματα στον εγκέφαλο και είναι μία από τις κυριότερες αιτίες θανάτου και αναπηρίας σε νεαρά άτομα κάτω των 35 στην Κύπρο, την Ευρώπη και ανά το παγκόσμιο. Περίπου 2% του πληθυσμού, δηλαδή περίπου 14.000 συμπολίτες μας στην Κύπρο ή 40 εκατομμύρια ανά το παγκόσμιο, ζει με επιπτώσεις που προκαλούνται άμεσα από ΚΕΚ. Η ΚΕΚ διαχωρίζεται σε ήπια (η κοινώς αποκαλούμενη διάσειση), μέτρια ή σοβαρή μορφή. Οι σοβαρές μορφές ΚΕΚ πάντοτε συνδέονται με σημαντική και παρατεταμένη απώλεια των αισθήσεων, που διαρκεί πάνω από 24 ώρες.

Στο Κέντρο Εφαρμοσμένης Νευροεπιστήμης (ΚΕΝ) του Πανεπιστημίου Κύπρου μελετούμε για πρώτη φορά στην Κύπρο

Σημαντική συνεισφορά του Κέντρου Εφαρμοσμένης Νευροεπιστήμης του Παν. Κύπρου στη μελέτη των κρανιοεγκεφαλικών κακώσεων

την επιδημιολογία και τις επιπτώσεις των κρανιοεγκεφαλικών κακώσεων (ΚΕΚ). Ερευνητές του Πανεπιστημίου Κύπρου, υπό την καθοδήγηση της καθηγήτριας Φώφης Κωνσταντινίδου και σε συνεργασία με το Ιατρικό Κέντρο Άγιος Θέρισσος, το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής και το Πανεπιστήμιο του Τενεσί των ΗΠΑ, εφαρμόζουν προηγμένες μεθόδους νευροαπεικόνισης για να μελετήσουν τη σχέση εγκεφαλικής ατροφίας και γνωστικών λειτουργιών (μνήμης, συγκέντρωσης, γλώσσας, οργάνωσης) σε ασθενείς με μέτρια-σοβαρή ΚΕΚ. Οι επιπτώσεις αυτές τείνουν να παρουσιάζουν χρόνια πορεία, με τις γνωστικές εκπτώσεις να εντείνονται ως αποτέλεσμα της ατροφίας του εγκεφάλου. Ποιες οι πρακτικές επιπτώσεις των ανατομικών και γνωστικών αλλαγών που έπονται της ΚΕΚ; Τα άτομα μπορεί να βιώνουν έντονες αλλαγές στην καθημερινή ζωή τους. Για παράδειγμα, μπορεί να δυσκολεύονται με θέμα-

τα αυτοφροντίδας και να χρειάζονται μερική ή/και συνεχή βοήθεια. Επίσης, είναι δυνατόν να παρουσιάσουν δυσκολία στη διαχείριση των συναισθημάτων, και συνεπώς να εκφράζουν τον θυμό ή το άγχος εντονότερα, ή ακόμη να γίνονται επιθετικοί. Επιπλέον, τα άτομα με ΚΕΚ μπορεί να παρουσιάζουν συμπεριφορές που να μην είναι κατάλληλες για το κοινωνικό πλαίσιο και με αυτό τον τρόπο να επηρεάζονται αρνητικά οι κοινωνικές τους σχέσεις. Συχνά και μακροπρόθεσμα, οι ΚΕΚ οδηγούν στην κοινωνική απομόνωση. Οι δυσκολίες στην κοινωνικοποίηση σε συνδυασμό με την έκπτωση στη μνήμη, προγραμματισμό και οργάνωση επηρεάζουν άμεσα την ικανότητα του ατόμου να επιστρέψει στην εργασία, προκαλώντας έτσι και οικονομικές δυσκολίες. Οι συνέπειες αυτές επεκτείνονται και στην οικογένεια των ατόμων με ΚΕΚ. Η οικογένεια συχνά καταλήγει να αναλαμβάνει ρόλο φροντιστή. Για διάστημα εβδο-

μάδων, μηνών ή και για χρόνια ακόμη, συγγενείς πρώτου βαθμού εγκαταλείπουν την εργασία τους για να φροντίζουν το άτομο με ΚΕΚ, γεγονός που επιφέρει και οικονομικές δυσκολίες στην ευρύτερη οικογένεια. Ακόμη, λόγω των δυσκολιών που βιώνει το άτομο με ΚΕΚ πιθανόν η οικογένεια να χάσει μέρος των κοινωνικών επαφών της, το οποίο μακροπρόθεσμα είναι δυνατόν να οδηγήσει στην κοινωνική απομόνωση και για άλλα άτομα της οικογένειας εκτός από τον ασθενή, καθώς και στην έλλειψη στήριξης, και πιθανόν σε κατάθλιψη. Έρευνες της ομάδας μας έχουν δείξει ότι η συστηματική αποκατάσταση επηρεάζει σημαντικά την πορεία της ΚΕΚ, κυρίως τα πρώτα χρόνια μετά το τραύμα. Τα αποτελέσματα της αποκατάστασης, σύμφωνα με το Αμερικανικό Κογκρέσο Ιατρικής Αποκατάστασης, είναι ανάλογα της σοβαρότητας του τραύματος καθώς και της ποιότητας των υπηρεσιών, της διάρκειας και της συχνότητας. Στη χώρα μας, σύμφωνα με έρευνες που διεξάγουμε στο ΚΕΝ, η παροχή συστηματικής και ολικής αποκατάστασης είναι ελλιπής, γεγονός που συντείνει στις μακροχρόνιες δυσμενείς επιπτώσεις των ΚΕΚ. Για συμμετοχή στις παραπάνω μελέτες μπορείτε να επικοινωνήσετε με το ΚΕΝ στο τηλέφωνο 22895190 ή να αποστείλετε ηλεκτρονικό μήνυμα στο cap@ucy.ac.cy.

* ΜΑ, διδακτορική φοιτήτρια Κλινικής Ψυχολογίας & ειδική επιστήμονας στο Κέντρο Εφαρμοσμένης Νευροεπιστήμης, Πανεπιστήμιο Κύπρου